

Populärvetenskaplig sammanfattning

Projekttitel: "Paratuberkulos – övervakning nötkreatur och får" (OBS, gemensam för övervaknings- och kontrollprogram)

Paratuberkulos är en kronisk tarmsjukdom som främst drabbar idisslare. Sverige har ett unikt sjukdomsläge och paratuberkulos lyder under epizootilagen vilket innebär att Jordbruksverket beslutar om åtgärder vid påvisad smitta. Genom olika beräkningar har SVA och Jordbruksverket visat att sjukdomen inte förekommer/har mycket låg förekomst i nötpopulationen. Vi vågar påstå att det inte finns något annat land i världen som arbetat så systematisk med bekämpning och kontroll av paratuberkulos som Sverige.

Kontrollprogram paratuberkulos hos nöt

Sedan introduktionen av paratuberkulos till Sverige via limousindjur och efter en omfattande smittspårning och bekämpning beslutades 1998 att starta ett kontrollprogram i köttbesättningar. Syftet med kontrollen var att kunna erbjuda paratuberkuloskontrollerade avelsdjur. Kontrollprogrammet var fram till 2010 ett femårigt program som under 2011 omarbetades till ett treårigt.

Besättningar provtas årligen i tre år och tilldelas olika status där A-status är högsta nivån. Därefter provtas djur via obduktion. Djur kan endast köpas in från besättningar med motsvarande status. Av 439 anslutna besättningar har 95% A status. De anslutna besättningarna är stolta över och måna om sin status i programmet.

En konsekvens av paratuberkulosprogrammet är att import av levande nötkreatur varit mycket begränsad. Istället införs avelsmaterial i form av sperma eller embryo, vilket generellt är ett smittskyddsmässigt betydligt sätt att föra in nya gener. Ur ett nationellt perspektiv är detta mycket gynnsamt för paratuberkulosläget i Sverige och det är därför angeläget att kontrollprogrammet fortsätter.

Övervakning av paratuberkulos hos nöt och får

Årligen undersöks riskdjur, dvs. djur som obducerats på landets obduktionsanläggningar. Alla nötkreatur och får över ett år undersöks genom odling av träck och inre organ. Under 2015 undersöktes på detta sätt 336 djur. Analyserna från samtliga djur var negativa.

Eftersom sannolikheten för att paratuberkulos förekommer i landet är mycket låg, men ger typiska förändringar på tarm och tarmlymfknutor, är löpande information och utbildning till personal som utför köttbesiktning en viktig och effektiv del i arbetet mot paratuberkulos för att uppnå en effektiv övervakning av paratuberkulos. Informations- och utbildningsinsatser har genomförts även via årliga besättningsbesök genomförda av Gård & Djurhälsans djurhälsoveterinärer, branschträffar som lantbruksmässan Elmia, Kötttriksdagen och Nötköttseminariet.